

Melinda-sanasto

Melinda-työskentelyssä esiin tulevia termejä

Melinda-sanastoon on koottu keskeisiä Melinda-työskentelyssä käytettäviä termejä.

Aineistojen kuvailuun liittyvää RDA-käsitteitä löytyy [RDA Toolkitin sanastosta](#) ja keskeiset RDA-kuvailuun termit on listattu myös [Kuvailusääntöpalvelun sivulle](#).

[Julkaulusuma kansainvälisistä luettelointiperiaatteista](#) sisältää kansainväliset periaatteet kuvailulle ja kuvailun standardoinnille, asiakirjassa on myös kuvailun käsitteiden sanasto.

Aineistonsiirto

Aineistonsiirrolla tarkoitetaan Melinda-yhteistyöhön mukaan tulevan kirjaston tietokannan tietueiden siirtoa Melindan tietokantaan Melinda-käyttöönoton yhteydessä. Aineistonsiirron yhteydessä tietueita vertaillaan Melindassa jo oleviin tietueisiin ja ne yhdistetään, mikäli tietueelle löytyy vastinpari. Aineistonsiirtoa kutsutaan "Aleph-kielellä" [loadiksi](#).

Aleph

Aleph on Melindan kirjastojärjestelmän nimi. Se toimii Melindan taustajärjestelmänä. Jotkin kirjastot käyttävät Alephin luettelointisovellusta myös aineistonsa kuvailuun.

Alma

[Alma](#) on kirjastojärjestelmä, jota Suomessa käytetään joissakin korkeakoulu- ja erikoiskirjastoissa. Kirjastojärjestelmä otetaan käyttöön vaiheittain vuoden 2019 lopusta alkaen eri kirjastoissa. Alma-kirjastojärjestelmää ei tule sekoittaa Åbo Akademin kirjaston saman nimiseen Alma-kirjastotietokantaan.

Alun perin Lumikko-hankintakonsortiona tunnettu tieteellisten kirjastojen yhteistyöelin toimii nyt Suomen Alma-kirjastot -nimellä.

Annif

Automaattisen sisällönkuvailun työkalu, ks. [Annif - tool for automated subject indexing and classification](#).

Arto

[Arto](#) on kotimaisten aikakauslehti- ja monografia-artikkelien kokoelma, joka on nykyisin osa Melindaa. Arton tietueet tallennetaan pääasiassa [Artikkelien kuvailutyökalulla](#) ja ne ovat haettavissa [Melindan OPACista](#) ja [Finnasta](#). Tietueita voidaan myös hyödyntää rajapintojen avulla mm. korkeakoulujen julkaisutiedonkeruussa. Lisätietoa [Artikkelin kuvailutyökalu -sivulla](#).

Asteri

[Auktoriteettitietokanta](#), joka sisältää [auktoriteettitietueita](#) seuraavista entiteeteistä: toimijanimet (suomalaisten henkilöiden, sukujen ja yhteisöjen nimet), asiasanastot, teosauktoriteetit sekä [SEKO-sanaston](#).

Auktorisoitu hakutieto

Hakutieto on nimi, termi, koodi tms., jonka avulla bibliografinen tieto tai auktoriteettitieto voidaan hakea ja identifioida. Auktorisoidut eli kontrolloidut hakutiedot muodostetaan nimien ohjeellisista/auktorisoiduista ja varianttimuodoista. Tämä tarkoittaa, että yhdelle asialle on yksi hakumuoto tai useita hyväksyttyjä muotoja yhteen linkitettyinä. Melindassa käytetään auktorisoituja hakutietoja esimerkiksi henkilöiden, sukujen ja yhteisöjen nimestä sekä asiasanoista. Kuvaillessa auktorisoidut hakutiedot voidaan poimia kuvailtavaan tietueeseen [Finto](#)-sanastosta ja/tai [Asterista](#) jo monessa eri kirjastojärjestelmässä.

Konkreettisia ohjeita hakutiedoista löytyy näistä ohjeista [RDA hakutiedot](#), musiikkiaineiston [Hakutiedot](#), [Sisällönkuvailuopas](#) ja [Toimijakuvailuohje](#).

Auktoriteettitietue

Auktoriteettitietue on tietue, jossa on nimen tai termin ohjeellinen muoto sekä siihen liittyvät mahdolliset viittaukset ja lisätiedot. Auktoriteettitietueet laaditaan niin, että niiden avulla voidaan kontrolloida hakutietoina käytettyjen nimien auktorisoituja muotoja, nimen varianttimuotoja sekä nimeen liittyviä ID-tunnisteita. Auktoriteettitietueita ovat esimerkiksi tietueet, joissa on määritelty auktorisoitu muoto seuraavista termeistä:

- toimijanimet (henkilön-, yhteisöjen ja sukujen nimet sekä kokousten nimet), lue lisää sivulta [Toimijakuvailuohje](#).
- teokset (tekijä-nimeke, teosauktoriteettitietueet)
- sarjojen nimet
- ensisijaiset nimekkeet tai vakiintunut kokoava nimeke esimerkiksi musiikkiteoksissa ja anonyymeissa klassisissa teoksissa, esimerkkejä sivuilla [Teoksen ensisijaisen nimekkeen merkitseminen](#), [Uskonnoniliset henkilöt, yhteisöt ja teokset](#) ja musiikkiaineiston [Hakutiedot](#)-sivu
- asiasanat: yleiset, maantieteelliset, aikaa tai lajityyppejä ilmaisevat, sekä lisämääreet

MARC 21 -formaatin [Auktoriteettitiedot-sivulla](#) on tietoja auktoriteettitietueiden rakenteesta. Auktoriteettitietueita tehdään Kansalliskirjastossa, yhteistyötä tehdään muiden kirjastojen kanssa. [Library of Congress Authorities](#) -tietokannasta voi etsiä auktoriteettitietueita seuraavista: toimijat, aiheet, nimekkeet ja tekijä-teos -yhdistelmät.

Aurora

[Aurora](#) on Axiell Finland Oy:n ylläpitämä, Suomessa luotu kirjastojärjestelmä, jota käytetään lähinnä yleisissä sekä erikois- ja koulukirjastoissa.

BIBFRAME

[BIBFRAME](#) (Bibliographic Framework) on MARC 21 -formaatin seuraajaksi kaavailtu uusi bibliografinen tiedontallennusformaatti. Lue lisää [Wikipediasta](#).

Bibliografiset tiedot

Bibliografisilla tiedoilla tarkoitetaan teoksen tunnistamiseen tarvittavia tietoja teoksen nimestä, tekijästä, julkaisemisesta ja kustantamisesta jne. Näiden mukaan teos on luokiteltu kirjastojen, kustantajien, kirjakauppojen ym. luetteloissa, [bibliografioissa](#), tutkimusten kirjallisuusviitteissä ja muissa tiedostoissa.

Bibliografisessa kuvailussa tavoitteena on luoda määrämuotoinen kuvaus siten, että sama dokumentti saa aina samanlaisen kuvauksen riippumatta siitä, kuka kuvailun tekee. Tämä palvelee julkaisun identifiointia ja valintaa.

BookWhere

[BookWhere](#) on WebClarity-yhtiön Z39.50-yhteydellä toimiva asiakasohjelma, joka kokoaa yli 3000 tietokannan tietueet eri maanosien erityyppisistä kirjastoista poimittaviksi omaan ohjelmaansa. BookWhere-ohjelmassa on tietueita eri metatietoformaateissa: MARC 21 -, RDA- ja ISBD-tietueita. Aleph-kirjastojärjestelmää käyttävät kirjastot voivat konvertoida poimitut tietueet RDA-tietueiksi "Bookwhere-RDA"-konversiolla ja tuoda ne sitten Melindaan uusiksi tietueiksi. Käytännön ohjeet löytyvät [RDA-kuvailu MARC 21 -formaatiilla -sivustolta](#). BookWhere-konversion löydät [GitHubista](#) tai tai Kansalliskirjaston [MARC 21 -asiakaswikin listalta](#) tästä kohtaa:

MARC 21	RDA / ISBD	MARC 21	ISBD (Consolidated)	Ns. BookWhere-konversio, jota käytetään ulkomaisista tietokannoista poimittujen tietueiden muuntamiseen kotimaisten käytäntöjen mukaisiksi.	https://github.com/NatLibFi/USEMARCON-BookWhere
---------	------------	---------	---------------------	---	---

BookWhere-lisenssin voi tilata Kansalliskirjaston kautta, ks. Melinda-wiki, [Poimintaluettelointi](#).

Caretaker

Melindassa ja Asterissa pyörii taustalla **Caretaker**iksi nimetty ohjelmisto, joka ylläpitää ohjeellisia nimimuotoja toimijakuvailetietueisiin linkatuissa bibliografisissa tietueissa ja toisissa toimijakuvailetietueissa. Lue lisää sivulta [Linkit Asterin toimijakuvailuun](#), kohta Caretaker päivittää linkatut nimimuodot automaattisesti.

Cyrillux

Cyrillux on Kansalliskirjastossa kehitetty ohjelma kyrillisellä kirjaimistolla luetteloitujen tietueiden koneelliseen translitterointiin. Ohjelmaa voi käyttää sekä primaari-, että poimintaluetteloinnissa. Se tukee sekä tieteellisissä kirjastoissa käytettävää kansainvälistä ISO 9 -standardia, että yleisten kirjastojen käyttämää SFS 4900 -standardia. Cyrillux korvaa aiemmin kyrilliikan luetteloinnissa käytetyt kyrilliikkakonversiot. Katso lisää: [Cyrillux-ohjelma](#).

DROP

DROP on Alephin sisäisessä käytössä oleva [replikoinnin ohjauskomento](#). Tietueen kenttiin lisättyä osakenttää \$9 ei saa hävittää, koska merkinnän tehnyt kirjasto EI halua tiedon replikoituvan paikalliseen tietokantaansa. Omaan tietokantaan osakenttää ei tarvitse ottaa. Jos kenttä on virheellinen, koko kentän voi poistaa.

Kirjastoslangissa puhutaan usein kenttien "dropaamisesta". Alla esimerkki DROP-komennosta:

```
500 __ $a Huomautus $9 ALMA<DROP>
```

Emotietue

Emotietueella tarkoitetaan monografian, kokoelman tai sarjajulkaisun bibliografista tietuetta, jolla on yksi tai useampi [osakohde](#). Emotietueelle tallennetaan koko julkaisulle yhteiset tiedot, kuten esimerkiksi CD-levyn nimi, julkaisija, julkaisupaikka ja -aika, levyn kokonaiskesto, sekä kaikkia osakohteita yhdistävät aiheet, mikäli niitä on. RDA-kuvailussa puhutaan **aggregaateista** eli yhdistelmistä tai **koosteista**.

Ennako- ja hankintatietueet

Ennako- ja hankintatietueet perustuvat kustantajilta saatun etukäteisinformaatioon ilmestyvästä aineistosta. Ennakkotietueen tunnistaa [nimiön](#) merkkipaikan 17 arvosta 8 (000/17=8). Melindaan saadaan ennakkotietueita monista eri lähteistä. Lisäksi kirjastot voivat tehdä itse hankintaa varten uusia tietueita, joiden ei tarvitse olla täydellisiä. Näitä minitietueita saa käyttää ja poimia omaan paikalliskantaan aivan kuten muitakin tietueita. Ennakkotietueiden kuvailua saa myös täydentää. Suositus on, että jos minitietue löytyy Melindasta, kuvailu täydennetään sen pohjalle. Tietueesta poistetaan 500-kentän merkintä "ENNAKKOTIETO", mikäli kyseessä ei ole [Fennican ennakkotietue](#).

Erätuonti

Erätuonnilla tarkoitetaan Melinda-palvelun yhteydessä tietueiden tuontia rajapintojen avulla Melinda-tietokantaan. Tietueita tuodaan erätuontijärjestelmän avulla mm. Kirjavälitykseltä, Fonosta, kaupallisilta toimijoilta, eri organisaatioiden avoimista julkaisuarkistoista sekä pääkaupunkiseudun yleisten kirjastojen Helmet-tietokannasta. Osa näistä tietueista on [ennakkotietueita](#) (kuvailutasoksi merkitty [nimiöön](#) (000/17=8), jotka voi täydentää [Melindan kuvailutason](#) mukaisiksi. Erätuonnilla tuodut tietueet ovat usein jostain muusta formaatista MARC 21 -formaattiin konvertoituja, minkä vuoksi niissä saattaa olla puutteita /virheitä, jotka on hyvä korjata tietuetta käsitellessä. Jotkut tietueet täydennetään automaattisesti erätuonnin yhteydessä saman nimekkeen eri ilmiasun tietueen tiedoilla ja silloin tietueiden kuvailutasona käytetään [nimiössä](#) merkkipaikalla 17 koodia 2 (000/17=2).

Fennica

[Suomen kansallisbibliografia](#) on nimeltään Fennica. Se on suomalaisen julkaisutuotannon tietovaranto, joka muodostuu kulttuuriaineistolain ([Laki kulttuuriaineistojen tallettamisesta ja säilyttämisestä \(1433/2007\)](#)), entinen "vapaakappalelaki") nojalla luovutetun aineiston pohjalta. Kuvailussa noudatetaan kansallisbibliografiatyön kansainvälisiä suosituksia. Kansallisbibliografian tietueet ovat sekä Melinda- että Kansalliskirjaston omassa tietokannassa [Fikkassa](#). Fennican verkkokirjasto on [Finnassa](#), ja sillä on oma verkkosivu [Kansalliskirjaston hakupalvelu](#). Tietueet ovat haettavissa myös [Melinda-verkkokirjastosta](#).

Kansallisbibliografian tietueet kuvaillaan Melinda-tietokantaan Aleph-luettelointisovelluksella.

Fennican ennakkotietue

Fennican ennakkotietomerkinä eli kenttää 594, jossa on mukana osakenttä \$5 FENNI, ei saa poistaa. Tämä merkintä on osa Kansallisbibliografian prosesseja, ja vain Fennica-kuvailijat voivat poistaa merkinnän. Tietueessa voi näin ollen olla kaksi erilaista ennakkotietohuomautusta, esimerkiksi näin:

```
500 __ $a ENNAKKOTIETO / KIRJAVÄLITYS  kentän saa poistaa
594 __ $a ENNAKKOTIETO / KIRJAVÄLITYS $5 FENNI  vain Fennica-kuvailija saa poistaa kentän
```

Katso myös: [Ennakkotietue- ja hankintatietueet](#).

Fikka

Kansalliskirjasto käyttää kirjaston asiakaspalvelu- ja kokoelmatyöhön Koha-kirjastojärjestelmää. Koha-kirjastojärjestelmässä olevan tietokannan nimi on [Fikka](#). Kansalliskirjaston kokoelmia käyttäville asiakkaille tarkoitettu verkkokirjasto on Finnassa, ks. [Kansalliskirjaston hakupalvelu](#). Fikkassa on eri kokoelmia kuten Fennica, Viola ja Slavica. Katso lisää sivulta [Aineistot ja kokoelmat](#).

Finna

[Finna](#) on kirjastojen, museoiden ja arkistojen yhteinen hakupalvelu. [Kirjastoilla ja muilla organisaatioilla](#) voi olla omat Finna-näkymänsä.

Finto

[Finto](#) on suomalainen sanasto- ja ontologiapalvelu, jossa voi julkaista ja selailla yleisiä ja eri alojen sanastoja. Palvelu tarjoaa myös rajapinnat sanastojen ja ontologioiden hyödyntämiseen muissa ohjelmistoissa kuten kirjastojärjestelmissä. Melindassa käytettävät hakutiedot on tarkistettava auktorisoiduista sanastoista joitain poikkeuksia lukuun ottamatta. Omia sisältöä kuvaavia termejä voi laittaa kenttään 653, jossa 2. indikaattorin arvolla voi ilmaista, minkä tyyppisestä termistä on kyse.

Hankintatietue

Aineiston hankintavaiheessa itse tehty tai tuotetietojen toimittajan automaattisesti toimittama minitietue, ks. myös [Ennako- ja hankintatietueet](#).

Haravointi

Haravoinnilla tarkoitetaan tietueiden noutoa (paikallisesta) tietokannasta esimerkiksi katselmointiin. Haravointi tehdään haravointirajapinnan avulla. Haravoinnissa voidaan karsia pois tietyntyyppiset tietueet, kuten esineet, tai tietyt MARC-kentät, kuten paikalliset huomautukset. Haravidulle aineistolle voidaan tehdä massakorjauksia.

Hybriditietue

Hybriditietueet ovat RDA-konversiossa muokattuja tietueita, joissa on sekä ISBD-, että RDA-tietueiden piirteitä. Hybriditietueen tunnistaa siitä, että sen 040-kentässä ei ole e-osakentässä merkintää \$e rda ja julkaisutiedot ovat 260-kentässä. Hybriditietueen kuvailukäytännöt voivat olla ISBD-sääntöjen mukaiset, mm. päähakuelementit voivat poiketa RDA-periaatteista. Lisätietoa [Hybriditietueiden \(ISBD/RDA\) käsittely](#) -sivulla.

ISIL-tunnus

[ISIL-tunnus](#) (International Standard Identifier for Libraries and Related Organizations) on kirjastojen ja vastaavien organisaatioiden kansainvälinen standarditunnus. Suomessa ISIL-tunnuksia jakaa Kansalliskirjasto. [ISIL-tietokanta](#) on hakusivu, josta voi hakea suomalaisten kirjastojen, kimpptojen ja muiden organisaatioiden ISIL-tunnuksia.

Kansallisbibliografia

Katso [Fennica](#).

Kansallisdiskografia

Katso [Viola](#).

KANTO

[KANTO](#) - Kansalliset toimijatiedot: Kansallisbibliografian aineiston kuvailuun liittyvät toimijatiedot (henkilö- ja yhteisönimet) löytyvät Finto-palvelun [KANTO](#)-sanastosta. Lisätietoja sivulla [Tietopaketti Kantosta](#).

KAUNO

[KAUNO-ontologia](#) on fiktiivisen aineiston ontologia, joka perustuu suomen kielen osalta Kaunokki-asiasanastoon ([Verkko-Kaunokki](#)) ja ruotsin kielen osalta Bella-asiasanastoon. KAUNOa ylläpidetään Helsingin kaupunginkirjastossa.

KEEP

KEEP on Alephin sisäisessä käytössä oleva [replikoinnin ohjauskomento](#). Kenttiä, jotka on merkitty Melinda-tietueissa osakenttä \$9:n komennolla <KEEP> ei saa hävittää, koska merkinnän tehnyt kirjasto haluaa tiedon replikoituvan paikalliseen tietokantaansa. Kirjastoslangissa puhutaan kenttien "keepaamisesta". Alla esimerkik Kenttiä:

```
084 __ $a 30.16 $2 ykl $9 FENNI<KEEP>
```

Koeajo

Koeajossa otetaan edustava otos tietokannan eri aineistotyyppien tietueista Melindan testitietokantaan. Tietueet tarkistetaan, minkä perusteella saadaan listaus otoksessa esiintyvistä virhetyypeistä. Virhelistoja hyväksi käyttäen voidaan suunnitella automaattisia korjauksia siirrettävään aineistoon varsinaisen [aineistonsiirron](#) yhteydessä.

Koeharavointi

Koeharavointi tarkoittaa ennen varsinaista tietokannan haravointia tehtävää tietueiden poimintaa paikallisesta tietokannasta.

Koha

Koha on avoimen lähdekoodin kirjastojärjestelmä, jota Suomessa käytetään sekä joissakin [tieteellisissä](#) että [yleisissä kirjastoissa](#).

Koha-Suomi

[Koha-Suomi Oy](#) on kuntien omistama yhtiö, jonka kautta kunnat ylläpitävät ja kehittävät Koha-kirjastojärjestelmää yhteistyössä. Yritys on perustettu loppukesällä 2016 Kohti Kohaa -hankkeen tuloksena.

Konversio

Konversio tarkoittaa tietueiden/metatiedon automaattista muuntamista esimerkiksi toiseen formaattiin (FINMARC MARC 21, ONIX MARC 21).

KUMEA

Katso [Kuvailevan metatiedon asiantuntijaryhmä](#).

Kusti

Katso [Kuvailusääntöpalvelu](#).

Kuvailevan metatiedon asiantuntijaryhmä

Kuvailevan metatiedon asiantuntijaryhmä (KUMEA-ryhmä) on Melinda-metatietovarannon kuvailua ohjaava työryhmä. Ryhmässä on edustajia kaikilta kirjastosektoreilta ja Kansalliskirjastosta, ja se keskittyy käytännön kuvailukysymyksiin ja MARC 21 -formaatin sovellusohjeiden ylläpitoon. Katso lisätietoja ryhmän asiakaswikistä: [Kuvailevan metatiedon asiantuntijaryhmä](#).

Kuvailu vs. luettelointi

Luettelointi-sanaa on perinteisesti käytetty jonkin [manifestaation bibliografisten tietojen](#) tallentamisesta. Tuolloin julkaisun sisällönkuvailu tehtiin usein eri prosessissa. Nykyään RDA-kuvailusääntöjä käytettäessä puhutaan aineiston kuvailusta, jolla tarkoitetaan niin sisällönkuvailua- kuin nimekkeen bibliografista kuvailua.

Kuvailusääntöpalvelu

Kuvailusääntöpalvelu tarjoaa kansainvälisten kuvailusääntöjen suomenkieliset käännökset, linjaukset ja lisäohjeistukset. Palvelussa annetaan myös sääntöihin liittyvää neuvontaa, tiedotusta ja koulutusta. Katso lisätietoja Kuvailusääntöpalvelun asiakaswikistä: [Kuvailusääntöpalvelu](#).

Libris katalogisering, agents

[Libris katalogisering](#), Agents on Ruotsin kuninkaallisen kirjaston ylläpitämä toimijanimien auktoriteettitietokanta. Se sisältää henkilöiden, sukujen, yhteisöjen, kokousten ja konferenssien nimet.

Linda

Yhteistietokanta LINDA oli yliopistokirjastojen kokoelmien yhteisluettelo. Sen taustalla on Tieteellisten kirjastojen ATK-yksikön (TKAY) 1970-luvulla aloittama luetteloinnin automatisointi. TKAY oli opetusministeriön projekti 1970-luvulta 1990-luvun alkupuolelle. Kansalliskirjastoon, silloiseen Helsingin yliopiston kirjastoon, yksikkö siirrettiin vuonna 1993. Verkon kautta kirjastoissa tehtävään tiedonhakukäyttöön LINDA avattiin vuosina 1993–94. Täysin vapaaseen käyttöön tietokanta avattiin 2010, yhdessä muiden Kansalliskirjaston tietokantojen kanssa. LINDAa käytettiin aikoinaan mm.:

- tietueiden poimintaluetteloinnin lähteenä
- hakutietokantana asiakkaille
- kaukopalvelun paikannusvälineenä

Vuonna 2013 Linda muuttui Melindaksi, kaikkien kirjastosektoreiden yhteiseksi metatietovarannoksi ja palveluksi.

Load

Load on englanninkielinen vastine termille [aineistonsiirto](#). Aineistonsiirrolla tarkoitetaan tietueiden siirtämistä paikallisesta tietokannasta Melindaan. Load-sanaa käytetään vain Aleph-slangissa.

LOW-tag

Tietokantatunnus LOW-tag (Local OWner) on vähintään kolme, enintään viisikirjaiminen tunnus paikalliselle tietokannalle, esimerkiksi FIKKA, PIKI, KOAMK tai HELKA. Se merkitään kuvailun yhteydessä Melindan tietueeseen. LOW-tagin avulla Melinda-tietueelle tehdyt muutokset päivittyvät paikalliseen tietokantaan. Katso [Alephin sisäisessä käytössä olevat kentät](#). Melinda-kirjastojen tietokantatunnukset löydät sivulta [Sähköpostiilistat ja palvelupositit](#).

Luettelointi vs. kuvailu

RDA-aikana puhutaan [Kuvailusta](#).

Luettelointipohja

Katso [Tallennusalausta](#).

Manifestaatio

Manifestaatio RDA-termi: teoksen ekspression fyysinen ilmiasu, katso [RDA Toolkit](#), Sanasto, M-kirjain.

MARC 21

MACHine-Readable Cataloging, eli MARC 21, on Kongressin kirjaston ylläpitämä kirjastojen kuvailutiedon tallennusformaatti, jolla on miljoonia käyttäjiä ympäri maailman. Yhteinen formaatti mahdollistaa tiedon siirtämisen ja tietueiden poimimisen kirjastojen kesken. MARC 21 on käännetty 21 kielelle, myös [suomeksi](#) ja [ruotsiksi](#).

Melinda

Melinda on metatietovaranto ja kuvailuympäristö. Metatietovaranto Melinda kokoaa Suomen kirjastojen metatiedot/kuvailutiedot yhteiseen avoimeen tietovarantoon kaikkien hyödynnettäväksi. Melindaan tallennetaan Suomen kansallisbibliografia Fennican sekä kansallisdiskografia Violan tietueet. Myös yliopisto- ja ammattikorkeakoulukirjastojen, yleisten kirjastojen ja eräiden erikoiskirjastojen metatietoja on Melindassa. Melinda-kuvailuyhteistyössä mukana olevien kirjastojen yhteystiedot löytyvät [Melinda-wikistä](#). Melindasta muodostuu vaihteittain kaikkien suomalaisten kirjastojen yhteinen metatietovaranto.

[Melinda](#) tarjoaa yhteistyössä mukana oleville kirjastoille yhteisen kuvailuympäristön.

Merge

Merge on Kansalliskirjastossa kehitetty käyttöliittymä Melindan tuplatietueiden yhdistämiseen. Mergellä tietueisiin tehdyt muutokset päivittyvät suoraan Melindaan. Mergen uutta versiota voidaan käyttää myös emo-osakohdeperheiden yhdistämiseen. Ohjelmalla ei kuitenkaan voi yhdistää tietueita, jos molemmissa on saman kirjaston tietokantatunnus ([LOW-tag](#)), jotta paikalliskantoihin ei jäisi linkkaamattomia tietueita. Katso lisätietoja: [Merge-käyttöliittymä](#).

Metatieto

Metatieto on tietoa, joka kuvaa aineiston kontekstia, sisältöä tai rakennetta sekä ohjaa ja dokumentoi sen käsittelyä ja hallintaa, ks. [metatieto](#).

Musiikin kuvailijoiden asiantuntijaryhmä

Musiikin metatiedon asiantuntijaryhmä Muusa on musiikin kuvailun ja sisällönkuvailun kysymyksiin erikoistunut työryhmä. Ryhmän tehtäviin kuuluu myös metatietovaranto Melindan musiikkiaineiston kuvailun ohjeistus. Muusa aloitti toimintansa vuoden 2018 alusta, kun vanhat musiikkityöryhmät Luumu ja MusaMelinda sulautuivat. Katso lisää ryhmän asiakaswikistä [Musiikin metatiedon asiantuntijaryhmä \(Muusa\)](#).

Muuntaja

Muuntaja on Kansalliskirjastossa kehitetty ohjelma tietueiden muuntamiseen aineistotyyppistä toiseen. Tällä Aleph-ohjelmaan liittyvällä apuohjelmalla voidaan tuottaa e-aineistojen tietueita painetun version tietueista ja painetun version tietueita e-aineiston tietueista sekä päivittää muokatut tietueet Melindaan. Katso lisätietoja [Muuntaja-ohjelman](#) sivuilta.

Muusa

Katso [Musiikin kuvailijoiden asiantuntijaryhmä](#).

Nimiö

Nimiö (leader) on [MARC 21 -formaatin kenttä 000](#).

OPAC

OPAC on lyhenne sanoista Online Public Access Catalog, eli se on verkossa julkisesti saatavilla oleva kirjaston kokoelmaluettelo. Melindalla on oma OPAC-käyttöliittymänsä, joka löytyy Internet-sivulta [Melinda](#). Melinda-verkkokirjasto on tarkoitettu kirjastoammattilaisten käyttöön kokoelmatyötä, kaukopalvelua ja kuvailua varten. Asiakkaita suositellaan käyttämään [Finna-palvelua](#). Katso [Mitä eroa on Melindalla ja Finnalla](#).

Osakohde

Osakohteita ovat esimerkiksi kokoomateoksen (RDA-[aggregaattiteoksen](#)) artikkeli, äänilevyn raita tai satukokoelman yksittäinen satu. Osakohde on bibliografinen yksikkö, joka on fyysisesti osa toista yksikköä ([emokohdetta](#)) siten, että osakohteen esille hakeminen riippuu emokohteen tunnistamisesta ja sijainnista. Monografian osakohteen tietue sisältää emojulkaisunsa tunnistetiedot kentässä [773](#) (Linkityskirjaus - emokohde). Osakohdetietueella kuvaillaan osakohdetta koskevat tiedot, kuten esimerkiksi musiikkia sisältävällä CD-levyllä olevan yksittäisten musiikkikappaleiden nimet, säveltäjät, sanoittajat, esittäjät ja aiheet.

Poimintaluettelointi

Valmiin tietueen poimiminen omaan tietokantaan jostain toisesta tietokannasta, kuten Melindasta.

Primaariluettelointi/-kuvailu

Uuden nimekkeen kuvailu alusta asti itse tai [hankintatietueen](#) pohjalle kirjaston käyttämälle tai kansalliselle kuvailutasolle (katso [Melindan kuvailutasot](#)).

RDA

Resource Description and Access (RDA) on kuvailusäännöstö, joka korvaa [ISBD-kuvailusäännöt](#) ja Hakutiedot-oppaan. RDA-säännöissä pyritään huomioimaan digitaalinen toimintaympäristö ja sen erityisluonne verrattuna esimerkiksi perinteisiin, painettuihin teoksiin (Lähde: [Wikipedia](#)). Lue lisää Kuvailusääntöpalvelun sivulta: [RDA:n käyttöönotto Suomessa](#).

RDA-linjaukset

Katso [SKL](#).

RDA Toolkit

[RDA-kuvailusäännöt](#) (RDA = Resource Description and Access) korvaavat [ISBD-kuvailusäännöt](#) (ISBD = International Standard Bibliographic Description) ja Hakutiedot-oppaan Suomen kirjastoissa. RDA-kuvailusäännöt ohjaavat kirjastoaineistojen kuvailua määrittämällä, mitä kuvailuelementtejä kuvailussa käytetään ja minkälaisia tietoja kuvailuelementteihin tallennetaan. RDA uudistaa kuvailutietojen rakennetta määrittelemällä ISBD:stä poikkeavalla tavalla:

- kuvailun kohteet (entiteetit)
- niiden väliset suhteet

RDA-kuvailusäännöt on käytettävissä maksullisessa [RDA Toolkit -palvelussa](#). Kansalliskirjasto tarjoaa suomalaisten kirjastojen käyttöön keskitetysti rahoitetun kansallisen lisenssin RDA Toolkit -palveluun vuoden 2019 alusta alkaen. Kansallinen lisenssi koskee toistaiseksi vain kirjastoja, jotka ovat Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alaisia. Lisätietoja Kuvailusääntöpalvelun sivulla: [Kansallinen lisenssi RDA Toolkit -palveluun](#).

Replikointi

[Replikoinnilla](#) tarkoitetaan bibliografisten tietueiden automaattista kopioitumista metatietovarannosta paikallisiin kirjastotietokantoihin. Replikoitumista ohjataan erilaisilla replikoinnin asetuksiin tehtävillä säännöillä, tietueeseen tallennettavilla ohjauskomennoin (KEEP/DROP) tai tietokantakohtaisilla merkinnöillä. Myös paikallisen tietokannan kirjastojärjestelmän asetuksiin voidaan tehdä replikoitumista sääteleviä asetuksia.

Sisällönkuvailu

Sisällönkuvailulla tarkoitetaan teoksessa käsiteltyjen aiheiden kuvaamista asiasanoituksen, luokituksen, sekä muiden sisällönkuvailun välineiden avulla. Sisällönkuvailun ohjeet ovat [Sisällönkuvailuohjeessa](#).

SEKO

Suomalainen esityskokoonpanosanasto SEKO on tarkoitettu käytettäväksi ensisijaisesti nuotti- ja av-aineiston sisältämien sävellysten esityskokoonpanojen ilmaisemiseen. Katso lisätietoja [SEKO - Suomalainen esityskokoonpanosanasto](#) -sivulta.

Sisku

Katso [Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmä](#).

Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmä

Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmän Siskun tehtävänä on kehittää sisällönkuvailuun, sanastoihin ja luokitukseen liittyviä ohjeita ja käytäntöjä, toimia kirjastoverkon yhteisenä foorumina, jossa jaetaan kokemuksia ja kehitetään yhteisiä pelisääntöjä ja rakenteita ja tuottaa tietoa kirjastoverkolle päätöksenteon tueksi. Katso lisätietoja [Siskun asiakaswikistä](#).

SKL

SKL-lyhenne tulee sanoista Suomalaisten kirjastojen linjaukset ja lyhennettä käytetään [RDA-toolkit](#)-sääntöpalvelussa. Niissä linjataan tarkemmin siitä, miten RDA-sääntöjä sovelletaan suomalaisten kirjastojen kuvailussa.

SLM

Katso [Suomalainen lajityyppi- ja muotosanasto](#).

Suomalainen lajityyppi- ja muotosanasto

Suomalainen lajityyppi- ja muotosanasto on kaksikielinen sanasto aineistojen kuvailussa käytettävistä muotoa ja lajityyppeistä, eli genreä, kuvaavista termeistä. ks. [SLM - Suomalainen lajityyppi- ja muotosanasto](#).

Suomalaisten kirjastojen linjaukset

Katso [SKL](#).

Talonmies

Melinda-talonmiehenä toimii ryhmä, johon kuuluu asiantuntijoita Melinda-palvelusta, sekä edustaja kansallisbibliografia-palvelusta. Ryhmän tehtävänä on valvoa ja ohjata Melinda-metatietovarantoon tehtävää kuvailutyötä ja linjata kuvailukäytäntöjä. Kuvailijoita neuvotaan paimenkirjein, tiedottein ja webinaarein. Lue lisää Melinda-wikin [Talonmiehen palstalta](#).

Tallennusala

Luettelointiohjelmissa on käytettävissä valmiita tallennusaloja (kutsutaan myös nimillä luettelointipohja tai template) erityyppisille aineistoille. Alephissa tallennusaloja voi luoda myös itse paikalliseen käyttöön, katso lisätietoja: [Tallennusalat Alephissa](#) ja [RDA-tallennusaloja](#). Omien tallennusalojen eri kenttien sisällöt voi täyttää valmiiksi oman organisaation käytäntöjen mukaisiksi.

Template

Katso [tallennusala](#).

ToiKu

Katso [Toimijakuvailupalvelu](#).

Toimijakuvailupalvelu

[Toimijakuvailupalvelu](#) ohjeistaa henkilöiden, sukujen ja yhteisöjen kuvailua, sekä niiden hyödyntämistä aineistojen kuvailussa.

TäTi

Koha-Suomen kirjastojen yhteinen Täydelliset Tiedot -tietokanta, johon kaikki Koha-Suomen kuvailijat tallentavat tietueensa, sekä niiden korjaukset ja täydennykset. Myös Kirjastopalvelun tuottamat valmiit tietueet tulevat TäTiin, mistä ne tuodaan tulevaisuudessa eräsuoritusjärjestelmällä myös Melindaan. TäTi-tietokanta integroidaan Melindaan v. 2020.

Viola

Suomen kansallisdiskografian ja nuottiaineiston kansallisbibliografian nimi on [Viola](#). Kansallisdiskografia Viola sekä kansalliskokoelman aineistojen ja niihin kuuluvien suomalaisten nuottijulkaisujen ja musiikkiaänitteiden viitteet ja artikkeliviitteet löytyvät [Kansalliskirjaston hakupalvelusta](#) ja myös [Melinda-verkkokirjastosta](#).

Violan tietueiden kuvailutyö tehdään Melindassa Aleph-luettelointisovelluksella.

VIAF

VIAFiin (The Virtual International Authority File) kootaan nimiauktoriteetteja useista eri tietokannoista. Se on OCLC:n ([Online Computer Library Center](#)) ylläpitämä auktoriteettipalvelu. Palvelusta voi tarkistaa ulkomaisten tietokantojen auktorisoimia henkilö-, yhteisö-, teos-, ekspressio- ja paikannimiä yms.

YSO

Yleinen suomalainen ontologia [YSO](#) on kolmikielinen, etupäässä yleiskäsitteistä koostuva asiasanaontologia. YSO on rakennettu suomalaisen kulttuuripiirin sisällönkuvailutarpeiden ja käsitteistön pohjalta, ja se on tarkoitettu käytettäväksi kuvailussa erityisesti silloin, kun kuvailtavien aineistojen aihealueet ovat monipuolisia.